

انتظارات بخش کشاورزی آذربایجان غربی

با حدود ۵ میلیون تن در سال ۸۶ از دولت دهم

عبداله زاده (رئیس سازمان جهاد کشاورزی استان آذربایجان غربی)

علیرغم خشکسالی و عدم وقوع کامل تولید پیش بینی شده، رقم بسیار مطلوبی بود.

تولیدات باغی ۱۱۳۳۰۰۰ تن - تولیدات زراعی ۲۰۳۳۰۰۰ تن - تولیدات دامی ۶۱۴۷۴۴ تن و گوشت ماهی ۱۰۸۷۰ تن بود.

آمار تولید چند محصول مهم بشرح ذیل می باشد:

گوشت مرغ ۵۴۹۵۰ تن - گوشت قرمز ۶۰۱۶۷ تن - شیرخام ۴۷۵۸۰۰ تن - عسل ۱۰۸۴۷ تن - تخم مرغ ۱۲۹۸۰ تن - سیب درختی ۹۵۷۰۰۰ تن - انگور ۶۶۰۷۷ تن - و سایر محصولات باغی ۹۹۹۲۳

عملکرد سازمان جهاد کشاورزی استان:

در سال ۱۳۸۶ سهم تولیدات بخش کشاورزی استان آذربایجان غربی ۶/۵ درصد از کل کشور بوده و در برخی شاخص ها دارای رتبه های زیر میباشد:

تولید سیب درختی	دارای رتبه اول
تولید عسل	دارای رتبه اول
تولید آبیژان	دارای رتبه اول (در بین استانهای غیر ساحلی)

تولید چغندر قند	دارای رتبه دوم
تولید حیوانات	دارای رتبه دوم
جمعیت گوسفند	دارای رتبه دوم

در سال ۱۳۸۶ (که پر تولید ترین سال از نظر کشاورزی محسوب می گردد) بدلیل حمایت جدی دولت از بنگاه های کوچک زود بازده شاخص بهره وری نیروی انسانی از رقم ۰/۵۷ به رقم ۶/۱۴ رسید که ۱۱ برابر افزایش یافته بود این شاخص در سال زراعی ۱۳۸۷ بدلیل خسارت خشکسالی توأم با سرمازدگی اندکی تقلیل یافت اما با جذب حدود ۸۸۰ میلیارد ریال اعتبار از بودجه اختصاص یافته به خشکسالی و سرمازدگی استان ها و همچنین از منابع استانی (با حمایت های استانداری آذربایجان غربی) سعی بر این شد اثرات اجتماعی و اقتصادی زیان بار این پدیده ها به حداقل کاهش یابد.

درصد از این افراد باسواد دارای مدرک دیپلم و بالاترند.

سهم ارزش محصول ناخالص داخلی بخش کشاورزی در استان حدود ۲۱٪، سهم اشتغال بخش کشاورزی از استان حدود ۳۳٪، سهم ارزش افزوده بخش کشاورزی استان از کشور ۴/۶ درصد است.

در استان آذربایجان غربی ۱۴ رودخانه اصلی وجود دارد. بارندگی کل استان ۱۶،۵ میلیارد متر مکعب در سال است اما مجموع آب قابل استحصال ۹،۵ میلیارد متر مکعب و آب مصرفی کشاورزی از منابع سطحی و زیر زمینی بیش از ۳ میلیارد مترمکعب می باشد.

وضعیت تولید در استان:

کل تولیدات کشاورزی استان در سال ۱۳۸۶ به میزان ۴۹۰۵۶۹۵ (تولید خالص بدون احتساب خسارت سرما و خشکسالی) بود. این مقدار در سال ۱۳۸۷ به رقم حدود ۳۷۸۱۶۱۴ تن رسید که

استان آذربایجان غربی در شمال غربی جمهوری اسلامی ایران در منطقه هم مرز با کشورهای آذربایجان، ترکیه و عراق واقع گردیده است. متوسط بارندگی حدود ۳۸۰ میلیمتر در سال و درجه حرارت از حدود ۳۵ در تابستان تا حدود ۲۵- درجه سانتی گراد در زمستان متفاوت است. وسعت استان: ۳۷۵۹۰ کیلو متر مربع بدون

احتساب دریاچه ارومیه

جمعیت شهری: ۱۷۲۴۹۵۴ نفر

جمعیت استان: ۲۸۷۳۴۵۹ نفر

جمعیت روستایی: ۱۱۴۸۵۰۵ نفر

تعداد روستا: ۲۸۹۳

(سرشماری سال ۱۳۸۵)

محصولات کشاورزی اساسی استان شامل محصولات باغی (سیب - انگور - آلو - زردآلو - گردو و محصولات جالیزی) و محصولات زراعی (گندم، چغندر قند، نباتات علوفه ای، دانه های روغنی، حبوبات) محصولات دامی و لبنی (گوشت قرمز، گوشت مرغ، شیر، تخم مرغ، عسل) محصولات شیلاتی (ماهیان سردآبی و گرم آبی - میگو و آرتمیا) - گیاهان دارویی و معطر (عرقیات گیاهی) - چوب (درختان سریع الرشد صنوبر) می باشد.

۴۰ درصد جمعیت استان روستائی و ۶۰ درصد ساکنان شهری می باشند. تعداد ۵۰ درصد بهره برداران بخش باسواد هستند که فقط ۱۸

مصرف بنزین خودروها ۵۸٪ نسبت به سال ۸۶ کاهش یافته واز ۱۰۳۴۵۸۶ لیتر به ۵۷۹۴۲۱ لیتر رسیده است. این در حالی است که بروز خسارت سرما زدگی، خشکسالی و سیل در سال ۱۳۸۷ باعث افزایش حدود ۲۰٪ فعالیت جاری سازمان شامل ماموریت های اداری برای اهداف: سرکشی- رسیدگی ارزیابی شده است این کار با اعمال مدیریت بهینه حمل و نقل و کاهش اعطای ماموریت خارج از شهر به خودروهای بنزین سوز و جایگزین آن با خودروهای دو گانه سوز میسر گردیده است.

تحلیل موضوع:

خاک کشاورزی و تولید پایدار در این بخش به لحاظ تامین غذای جوامع بشری از یک سو حائز اهمیت ویژه ای است و از سوی دیگر ریسک تولید در مقایسه با سایر بخشها به علت وابستگی مستقیم به شرایط جوی، بسیار بالا است و اکثریت بهره برداران بخش در کشور ما از توان مالی متوسط به پایین برخوردار می باشند.

در بسیاری از کشورها برنامه های حمایتی گسترده در این بخش اجرا میگردد که بیمه محصولات کشاورزی مهم ترین آنها است. پوشش متناسب بیمه می تواند دغدغه های تولید را به فرصت ها و نوآوریها تبدیل کند اما بیمه کشاورزی در کشور ما تفاوت های عمده با سایر بخشها می باشد که عبارتند از:

نسبت حق بیمه تعیین شده سهم کشاورز به تعهد بیمه گر در اکثر محصولات در مقایسه با سایر بخشهای جامعه و مخصوصا در مقایسه با بیمه اتومبیل بسیار زیاد می باشد. (این نسبت در بهترین شرایط حدود ۲۰٪ و در بیمه اتومبیل با احتساب شخص ثالث کمتر از ۵٪ است)

مبلغ تعهد در اکثر محصولات کشاورزی نسبت به دیگر بخشهای بیمه ای و مخصوصا در مقایسه با بیمه اتومبیل بسیار کم می باشد. (این نسبت در بهترین شرایط با احتساب شخص ثالث خیلی کمتر از ۱ یعنی ۰/۸ است)

بعضی از کارگزاران بیمه طبق قانون موظفند تا مبلغ ۵ میلیون ریال خسارت ناشی از تصادف اتومبیل را بلافاصله در محل حادثه حاضر و پرداخت نمایند در حالی که فرایند پرداخت خسارت توسط بیمه در بخش کشاورزی بسیار طولانی تر و کندتر از سایر بخشها است.

اگر چه وجود واحدهای کوچک تولیدی روند تسریع برنامه های حمایتی را کند و احتمال خطا و

راه اندازی سیستم خدمات اینترنتی توزیع سوخت ماشین آلات خود گردان کمباین و تراکتور در بخش کشاورزی

حرکت به سمت مدیریت تحول گرا و خدمت گزار، توأم با تواضع و پاسخگویی در قبال بهره برداران افزایش سیستم نظارتی بر ارتقاء کیفی و کمی خدمات دولتی با تدوین شاخص های دقیق ارزیابی

جذب و توزیع شهرستانی حدود ۸۸۰ میلیارد ریال اعتبارات خشکسالی در قالب برنامه های تدوین شده علاوه بر اعتبارات اصلی سازمان در قالب بودجه سالیانه

تلاش برای فرهنگ سازی و نهادینه سازی الگوی مصرف در بخش کشاورزی با استفاده از ابزارهای فرهنگی مختلف در قالب سمینار ها و همایش ها مانند گروه های سرود دانش آموزی برنامه ریزی برای کنترل عملکرد و فعالیت شرکت های خدمات فنی و مشاوره ای مستقر شده در پهنه های کشاورزی استان از دو بعد:

- ۱- رضایت مندی بهره برداران
 - ۲- میزان دقت در رعایت استانداردهای تعیین شده برای نوع خدمات و توزیع نهاده ها
- راه اندازی و استقرار ۱۳۰ شرکت خدمات فنی و مشاوره ای در پهنه های کشاورزی استان با بیش از ۱۵۴۰ نفر کارشناس کشاورزی و منابع طبیعی دریافت، بررسی و آنالیز بیش از ۱۰۰ عنوان پیشنهاد ارزنده از طرف کارشناسان و مدیران سازمان و ابلاغ پیشنهادات پذیرفته شده برای اجرا در واحدهای اجرایی مربوطه

مدیریت توزیع بودجه شهرستان بر اساس پیشرفت پروژه با تایید واحد فنی اجرایی مربوطه در ستاد سازمان

متوسط دوره های آموزشی برای پست های مدیریتی در سال ۱۳۸۷ بیش از ۷۵ ساعت و برای سایر کارکنان بیش از ۶۰ ساعت در سطح سازمان بوده است.

در شاخص صدور مجوز نسبت به میزان تقاضا با ۲۴۸ درصد افزایش از ۲۶/۶۶ درصد به ۶۶/۱۵ درصد رسید که ۲،۵ برابر می باشد.

از برخی از اقدامات شاخص تخصصی سازمان در سال ۱۳۸۷ می توان به: مطالعه، احداث و تکمیل مجتمع های تولیدی به تعداد ۲۰ واحد با اشتغال زایی ۷۴۲۲ نفر- اجرای عملیات آبیاری تحت فشار در سطح ۱۲۱۷۵ هکتار - مطالعه، اجرا و تکمیل سد خاکی به تعداد ۷ پروژه - مطالعه و اجرای بند انحرافی ۵ مورد - احداث ایستگاه پمپاژ آب ۴ مورد - احداث و بهسازی کانال های آبیاری عمومی ۱۹/۶ کیلومتر - زهکشی عمقی و تجهیز و نوسازی اراضی دشت زنگنه ۳۱۵۰ هکتار - احیا و توسعه باغات کشاورزی ۱۵۲۰ هکتار

عملکرد مدیریتی در شرایط بحران:

توسعه مشارکت و واگذاری امور به بخش خصوصی یکی از دغدغه های اصلی مدیریت در بخش کشاورزی استان می باشد که در این زمینه با هدف کاهش تصدی گری دولت در سال ۱۳۸۷ در قالب ۱۴۰ قرارداد بزرگ و کوچک در سطح استان به مبلغ بیش از ۴۱۰ میلیارد ریال تعدادی از فعالیت های عمومی و تخصصی به شرکت های مستقر شده در پهنه های کشاورزی استان و یا سایر شرکتها واگذار گردیده است.

افزایش بهره وری آب در صنعت آبیاری پروری استان از ۳ تن به ۵۰ تن در هکتار با دبی ثابت ۲۰ لیتر در ثانیه

دستیابی به رقم گندم مقاوم به خشکسالی با نام «رصد»

اجرای ۳۰ عنوان طرح پژوهشی

تسهیل توزیع سیمان برای متقاضیان طرحهای عمرانی و تولیدی از طریق sms بدون مراجعه حضوری

اطلاع رسانی برای بهره برداران و ارزیابی غیرمحموس برنامه های اجرا شده از طریق برنامه های رادیویی و تلویزیونی جمعاً به تعداد ۴۸ برنامه به مدت ۲۵۱۰ دقیقه برنامه

(ماده ۵۹ قانون بودجه سال ۱۳۸۸)

بهره گیری از تمام ظرفیت اطلاعاتی ۱۶ فاکتور قابل اندازه گیری توسط هواشناسی در تمام طول سال برای افزایش بهره وری در این زمینه با تجهیز ایستگاههای هواشناسی در مراکز خدمات کشاورزی و ایستگاهی کردن اطلاعات هواشناسی.

اعمال مدیریت تولید منطقه ای در مناطقی که بهره وری منابع انسانی بالا بوده و هزینه پایین باشد. که این کار مستلزم تعیین الگوی کشت متناسب با لحاظ نمودن فاکتور منابع انسانی و نیروی کار میسر است. در این زمینه همچنین می توان از تجارب و سیاست های کشورهای پیشرفته ای مانند هلند برای تولید گل شاخه بریده در کشورهای مختلف استفاده نمود.

حمایت از توسعه تورهای تخصصی کشاورزی در سطح بهره برداران - کارشناسان و مدیران بخش در داخل و خارج از کشور برای افزایش آگاهی و دانش در بخش کشاورزی (به صورت یارانه)

توسعه کمیسیون تحول اداری سازمان با تلفیق کمیته نظام پیشنهادات، کمیته اصلاح فرایندها و اتاق فکر و مراکز پژوهشی بدنه جهاد کشاورزی برای تسریع در تحول سیستمی برای افزایش بهره وری و کالیبره کردن الگوی مصرف در تمام سطوح بخش کشاورزی.

تشکیل «کمیته تخصصی نخبگان در بخش کشاورزی» و تلفیق آن در داخل کمیسیون تحول اداری سازمان

توسعه تجارت محلی و منطقه ای صادرات کشاورزی با تقویت بنگاه های کوچک اقتصادی زود بازده.

بهبود عملکرد سیستم بانکی در بخش کشاورزی با استفاده از نتایج ارزیابی های علمی و کارشناسی

بهبود هرم نیروی انسانی و توجه به آموزش و رفتارهای انگیزشی با تقویت گروه نوسازی و تحول اداری سازمان و عوامل اجرایی آن در مدیریت های تابعه شهرستان

تغییر الگوهای تولید در بخش تولیدات دامی با جایگزینی حیوانات کم توقع (مانند شتر) بجای حیوانات پر توقع و مخرب مراتع (گوسفند و بز) به میزان ۳۰٪ جمعیت دامی در تعادل دام در مرتع با استفاده از ۱۰٪ اعتبارات تملک و دارایی (ماده ۵۹ قانون بودجه) با رویکرد حفظ محیط زیست و افزایش صادرات تولیدات دامی مخصوصا برای بازارهای هدف در کشورهای عربی

طرح بصورت پیشنهادی تهیه شده و بزودی ارائه می گردد)

توسعه پژوهش کاربردی در بخش کشاورزی برای کاهش ریسک تولید در شرایط نامساعد و بحرانهای طبیعی و افزایش سازگاری برای تولید پایدار

تسریع در پایش برای تبیین و شفاف سازی و مستند سازی اطلاعات جامعه بهره بردار بخش کشاورزی با استفاده از فناوری های نوین برای بالا بردن بازده و ضریب اطمینان نتایج حاصل از برنامه های اجرایی

ایجاد شرکت های کشت و صنعت و بسته بندی (با استفاده از تکنولوژی های نوین فیزیولوژی پس از برداشت متناسب با نوع محصول) با اهداف تولید و عرضه محصولات و فرآورده های کشاورزی برای توسعه صادرات. (در کوتاه مدت) تولیدات سنتی برای داخل کشور کفایت میکند و در دراز مدت بتدریج واحدهای سنتی تبدیل به صنعتی خواهد شد.

حمایت از نوسازی کارخانجات قند برای توسعه توان رقابتی در سطح جهانی.

توسعه پژوهش کاربردی مشتری مدار در علوم کشاورزی در قالب اصل ۴۴ قانون اساسی

تدوین برنامه دقیق ارزیابی و نظارت بر فعالیت شرکت های خدمات فنی و مشاوره ای مستقر شده در پهنه های کشاورزی با دو هدف: ۱- افزایش بهره وری برنامه واگذاری خدمات دولتی به بخش خصوصی ۲- جلوگیری از تحمیل این شرکتها به بودجه دولت و افزایش مهارت ها و پاسخگویی آنها به بهره برداران بخش کشاورزی و رقابتی نمودن این فعالیتهای و جلوگیری از انحصار. توضیح: این سازمان کار را شروع نموده و هم اکنون در حال جمع بندی خدمات واگذار شده و تدوین سیستم نظارت و ارزیابی مستمر می باشد.

هدفمند کردن یارانه ها در بخش کشاورزی متناسب با الگوی مصرف

ادامه برنامه های حمایتی از اصلاح سیستم های آبیاری با ایجاد سیستم های آبیاری تحت فشار در بخش کشاورزی

تدوین برنامه ارزیابی استانها از نظر مدیریت بحران بر اساس شاخص های ۲۲ گانه و توزیع اعتبارات مربوطه بر اساس ۲۳ شاخص هزینه ای (که توسط این سازمان پیشنهاد گردیده) برای توزیع متعادل ۱۰٪ اعتبارات تملک دارایی

هزینه ها را افزایش میدهد اما دلیل قانع کننده ای نیست و با اعمال مدیریت ترکیبی (تلفیق دانش نوین با دانش بومی) با رویکرد اصلاح روشهای کم بازده و توسعه روشهای قابل قبول سنتی و ایجاد اعتماد و جلب مشارکت در تولیدکنندگان بخش برای پذیرش سیستم های نوین می توان بهره وری را افزایش داد و این کاری است که در این استان در حال انجام می باشد.

انتظارات و پیشنهادات:

بر همین اساس انتظارات بخش کشاورزی از وزیر دولت دهم و راهکارهای پیشنهادی برای ارتقاء بخش بشرح ذیل ارائه می گردد:

توسعه بیمه تکمیلی کشاورزی و رقابتی کردن آن و خارج شدن از انحصار توسعه خدمات مستقیم حمایتی از بیمه گذار بخش کشاورزی با ایجاد ساز و کار مناسب و ارائه بیمه نامه.

ایجاد شرکتهای تعاونی اعتبار کشاورزی در داخل صندوق حمایت بخش کشاورزی و ارائه تسهیلات قرض الحسنه

محاسبه دقیق هزینه های تولید و مهمتر از همه هزینه های فرصت از دست رفته در بخش کشاورزی و ارزش خاک و زمین زراعی.

در غیر این صورت اشتغال و اختصاص زمین به تولید در این بخش کشاورزی مزیت اقتصادی خود را از دست داده و بیکاری پنهان و آشکار و تخریب زمینهای کشاورزی و تبعات بعدی را با سرعت بیشتری سبب می شود.

بومی سازی دانش و توسعه فناوری اطلاعات در بخش کشاورزی و ارتباط پایگاههای اطلاعاتی دستگاههای اجرایی مرتبط با هم برای اجرای برنامه های جامع توسعه

تقویت سیستم نظارت و ارزیابی مستمر برنامه ها با بهره گیری از نظرات مشاوران فنی و مدیریتی و منتقدین مجلات و سایتهای تخصصی برای افزایش هرچه بیشتر بازده برنامه ها

تعیین «کارگروه سلامت و امنیت در کشاورزی» با عضویت دائم استاندار، جهاد کشاورزی، صدا و سیما، قوه قضاییه، محیط زیست، بازرگانی و بهداشت و درمان و عضویت غیر دائم استاندارد و تحقیقات صنعتی و سایر دستگاههای مدعو به تناسب نیاز با هدف فرهنگ سازی برای تولید محصولات سالم و افزایش ضریب امنیت سلامت جامعه، تبیین مصادیق غیر قانونی در تولید بخش کشاورزی، صیانت از اراضی کشاورزی و .. (این